

Vedoucí úloha strany — základní princip výstavby soudobé ČSLA

Marxisticko-leninská teorie vědecky zdůvodňuje a společenská praxe zemí socialistického společenství potvrzuje, že vedoucí úloha marxisticko-leninských stran je objektivní zákonitostí rozvoje socialistické společnosti a v této souvislosti i zákonitostí vojenské výstavby a rozvoje socialistických armád. Z leninského učení o obraně socialismu a bohatých historických zkušeností Sovětského svazu i dalších socialistických zemí jasně vyplývá, že **vedoucí úloha marxisticko-leninské strany je vedoucím principem budování a rozvoje socialistické armády.** V důsledném naplňování tohoto principu spočívá záruka, že se armáda upevňuje na socialistických zásadách. Proto každé opatření ke zvýšení bojové a politické připravenosti se může uskutečňovat jen pod stranickým vedením, při uplatnění usměrňující a mobilizující síly strany.

V. I. Lenin teoreticky zdůvodnil, že obrana socialistického státu je objektivní zákonitostí, která vyplývá z charakteru současné epochy světového vývoje, z požadavků obrany socialistické revoluce a neztrácí na významu po celé historické období existence dvou protikladných sociálně ekonomických soustav. Obranu socialismu chápal jako jednotu politických, ekonomických, sociálních, vědeckých a vojenských opatření a zdůvodnil její internacionální charakter a význam pro úspěšný rozvoj socialistického společenství ve světovém měřítku.

Tento leninův odkaz nalezl své vyjádření v požadavku XVI. sjezdu KSČ: „... bu-

dovat Československou lidovou armádou jako nedílnou součást ozbrojených sil států Varšavské smlouvy... jako armádu vysoce moderní, bezmezně oddanou straně a lidu, schopnou společně se Sovětskou armádou a armádami ostatních států Varšavské smlouvy ubránit mír a vymoženosti socialismu“. (XVI. sjezd KSČ, Praha, Svoboda 1981, s. 43.)

Společenská praxe však současně potvrdila, že jediné komunistická strana, vyzbrojená marxisticko-leninským učením, dialektickou metodou vědeckého zkoumání ozbrojeného zápasu jako sociálně politického jevu a problémů vojenství v souvislosti s vývojem třídního boje, je s to proniknout k podstatě zákonitostí současného ozbrojeného zápasu a vypracovat odpovídající koncepci vojenské politiky, řešit otázky vojenské výstavby v souladu s požadavky současnosti na základě rozvoje vědy, techniky a revoluce ve vojenství vůbec.

Současná etapa rozvoje naší socialistické společnosti a její armády je charakterizována dalším zvyšováním vedoucí úlohy komunistické strany, což je podmiňováno řadou vnitřních i mezinárodních faktorů. Vyplývá to z růstu a složitosti vnitřních úkolů socialistické výstavby prvé poloviny osmdesátých let, které jsou spojeny i s dynamicky se měnícími mezinárodními faktory. Při respektování těchto skutečností je možné ukázat, že zvyšování vedoucí úlohy Komunistické strany Československa v ČSLA vyplývá z

— dialektického vztahu budování a obrany socialismu, politiky a války, v kterém narůstá význam a úloha politického vedení,

— rostoucích požadavků na komplexní zabezpečování bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA,

— náročnosti procesů vědeckotechnické revoluce, které ovlivňují i podstatné změny v celé oblasti vojenství.

Růst vedoucí úlohy strany je objektivně podmíněn i vojenskopolitickým vývojem ve světě, kde roste aktivizace militaristických sil USA a jejich spojenců v NATO, které se připravují na válku. O tom svědčí trvalé zvyšování vojenského potenciálu, zavádění kvalitativně nových zbraňových systémů do výzbroje vojsk NATO a realizace programů, které mají Západu zabezpečit převahu nad armádami zemí Varšavské smlouvy. Součástí tohoto úsilí našeho potenciálního nepřítele je i politické a psychologické utajování praktických opatření ve vojenské oblasti, zosťování ideologického boje a jeho přeměna v agresivní psychologickou válku vůči obyvatelstvu socialistických zemí i pokrokovým silám na Západě. Nedílnou součástí této koncepce je i permanentní odmítání všech mírových návrhů Sovětského svazu a socialistických států.

V této situaci roste význam subjektivního činitele — komunistické strany, která koordinuje politiku ČSSR s politikou dalších bratrských socialistických zemí a vyvíjí úsilí v procesu boje za mír v jednotě s trvalou politickou bdělostí vůči snahám imperialistických reakčních sil a zabezpečováním vysoké bojové pohotovosti ČSLA. Organickou součástí celostátní politiky KSČ je její **vojenská politika**.

Vojenská politika je ta část politiky strany, ve které je konkretizována a uplatňována její vedoucí úloha při řešení otázek, spojených se zabezpečováním obrany socialistické vlasti. Vojenská politika vytýčuje cíle, kterých socialistický stát dosahuje prostřednictvím své vojenské organizace, charakter a formy její činnosti, způsoby a prostředky zabezpečení bojové síly armády. **Vojenská politika strany je konkrétně vyjádřena ve vojenské doktríně socialistického státu.** (Viz: Vojenská mysl, č. 4/1983, s. 9.)

Princip vedení armády komunistickou stranou zahrnuje široký okruh otázek a uskutečňuje se v souladu s požadavky rozvoje socialistické společnosti.

Proto všechny aspekty tohoto řízení a vedení je nutné chápat jako mnohostranný proces, který zahrnuje jednak stranické řízení nejvyšších orgánů velení ČSLA

prostřednictvím ÚV KSČ v oblasti vojenské výstavby, jednak uplatňování vedoucí úlohy strany v životě a činnosti armády. Celarmádní stranický aktiv při hodnocení výsledků, kterých bylo v armádě dosaženo, v této souvislosti zdůraznil: "... významným zdrojem našich úspěchů bylo přímé řízení armády ústředním výborem KSČ. Dnes máme v závěrech XVI. sjezdu, usneseníh předsednictva a sekretariátu ústředního výboru KSČ jasnou orientaci pro další práci v každé oblasti života armády". (Celarmádní stranický aktiv k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA, Praha, NV 1981, s. 15.)

To svědčí o tom, že vojenská politika komunistické strany určuje především obsahovou stránku vedoucí úlohy strany v naší armádě, přičemž je nedílnou součástí politiky komunistické strany v oblasti vedení třídního boje vojenskými prostředky. Toto pojetí je plně respektováno ve Směrnici pro práci politických orgánů v ČSLA, kde se uvádí, že: „Komunistická strana Československa vypracovává na základě leninského učení o obraně vlasti, společných stanovisek komunistických a dělnických stran, vědeckého rozboru a konkrétních historických podmínek program a základní koncepty vojenské politiky strany.“ (Směrnice pro práci politických orgánů v ČSLA, Praha 1971, s. 4.)

Stranícké vedení socialistické armády je tedy součástí celkového procesu vedení a řízení socialistické společnosti. ČSLA jako objekt stranického vedení však má i svou specifiku, která se projevuje v podstatě, obsahu, struktuře i mechanismu této činnosti.

Podstata stranického vedení ČSLA spočívá v realizaci zájmů dělnické třídy v oblasti vojenské výstavby a budování armády, schopné úspěšně bránit vymoženosti socialismu.

Pod obsahem stranického vedení socialistické armády chápeme všechny směry činnosti strany spojené s výstavbou armády, s upevňováním její morální a politické síly a vysoké bojové pohotovosti. Podstata a obsah stranického vedení socialistické armády se v praxi naplňuje především v těchto základních směrech činnosti strany:

— vypracování vědecky zdůvodněné vojenské politiky, zaměřené na upevňování obranyschopnosti ČSSR a socialistického společenství v nerozborném svazku s armádami Varšavské smlouvy,

— vypracování vojenské doktríny, která vychází ze společné doktríny Varšavské smlouvy a vyjadřuje názory našeho státu

na charakter přístupu možné války, místo ČSSR a ČSLA v ní, na podmínky a cesty zabezpečení vítězství nad nepřítelem,

— usměrňování a kontrola činnosti vojenskopolitických orgánů,

— zabezpečení výběru, přípravy a rozmístování velitelského sboru,

— celkovém řízení života a bojové činnosti armády, vypracování opatření k růstu bojové síly a bojové pohotovosti všech druhů vojsk v souladu s požadavky vědeckotechnické revoluce ve vojenství,

— řízení stranickopolitické práce v armádě, rozpracování a praktické realizaci leninských principů výstavby a rozvoje armády.

K hlubšímu pochopení obsahu stranického vedení socialistické armády a mechanismu jeho působení je zapotřebí objasnit i jeho strukturu, která tvoří dialektickou jednotu politického, organizačního a ideologického vedení.

Obsahem politického vedení strany při zabezpečování obrany země a rozvoje armády je vypracování vojenské politiky a soustavná pozornost vojenským otázkám v rámci celkové politické linie rozvoje socialistické společnosti.

Organizační vedení socialistické armády stranou spočívá zvláště v přípravě a rozmístování velitelského sboru, kontrole průběhu vojenské výstavby a stavu armády, uskutečňování opatření k jejímu všestrannému zdokonalování.

Ideologické vedení socialistické armády se projevuje zvláště při řešení všeobecných ideově politických a teoretických otázek, jakož i v politické a vojenské výchově příslušníků armády, v jejich morální a politické přípravě a v rozvoji socialistické vojenské vědy.

Specifiku stranického vedení socialistické armády vyjadřuje organizace a **uskutečňování stranickopolitické práce**, která je důležitým směrem mnohostranné činnosti strany při uplatňování jejího prostředního vlivu v armádě. Význam stranickopolitické práce je znášen tím, že představuje vědecky zformulovanou ideologickou a politickoorganizační činnost, která zabezpečuje promítnutí politiky strany do života armády a mobilizování všech příslušníků ČSLA k realizaci vytyčených cílů bojové a politické přípravy v duchu idejí marxismu-leninismu. „Stranickopolitická práce představuje hlavní nástroj prohlubování ideové vyspělosti, upevňování politické bdělosti a odpovědnosti příslušníků armády za obranu socialismu.“ [Celoarmádní stranický aktiv k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA, Praha, NV 1981, s. 15.]

Při uplatňování vedoucí úlohy strany v armádě mají nezastupitelné místo jak politické orgány, ZO KSČ a jednotliví političtí pracovníci, tak i velitelé s nedílnou velitelskou pravomocí, uskutečňovanou na stranických základech. Jejich prostřednictvím dochází ke mobilizaci všech příslušníků armády podle jejich funkčních odpovědností k aktivnímu podílu na plnění opatření, která směřují k zajištění obrany socialistických vymožeností. Významné místo v tomto úsilí zaujímají především komunisté — příslušníci velitelského sboru. „V řadách armády“, zdůraznil ve svém vystoupení na XVI. sjezdu KSČ ministr národní obrany ČSSR armádní generál M. Džúr, „je dnes organizováno 79 % důstojníků, což se odráží v růstu jejich odpovědnosti za realizaci politiky komunistické strany, při plnění úkolů výcviku, výchovy a prohlubování úlohy velitelů jako politických vedoucích.“ [XVI. sjezd KSČ, Praha, Svoboda 1981, s. 225.] V této souvislosti je nutné připomenout, že ve vzájemném vztahu politických a velitelských orgánů a stranických organizací nejde o konfrontaci státní a stranické politiky, ale o jednotné a družné úsilí zaměřené k tomu, jak co neoptimálněji plnit stanovené úkoly. Současné se však ukazuje, že není možné dosáhnout kvalitativnějšího stranického vlivu na život útvarů a svazků ČSLA bez dalšího rozvoje vnitrostranické práce, bez výrazné péče o stranické organizace a jejich vnitrostranický život. Proto i současná etapa budování rozvinuté socialistické společnosti a příprava k její obraně vyžaduje věnovat mimořádnou pozornost leninským principům a normám stranického života, na nichž je stranický život budován. Na jejich dodržování a prohlubování závisí kvalita práce strany.

Prohlubování vedoucí úlohy strany není přímočarý proces. Perspektivní úlohy se dají programovat a předvídat, nedají se však vždy přesně a detailně určit, stejně tak jako prostředky k dosažení těchto úkolů. Neopřetržitě prohlubování vedoucí úlohy strany v ČSLA je proto možné pouze na základě zvyšování stranického vlivu na všechny stránky života vojsk, zejména uplatňováním vědeckého přístupu v práci velitelských, politických orgánů i stranických organizací.

Základem vědeckého přístupu by měla být poznávací činnost strany, diferencovaná podle jednotlivých stupňů řízení a zaměřená k plnému využití informací společenských věd, sociologických, statistických i jiných výzkumů a údajů. Vzhledem k tomu, že současný stav prohlubování poznávací činnosti strany je přímo spjat

s realizační schopností každé ZO KSČ a že zabezpečuje objektivní zdůvodnění přijatých stranických usnesení na každém stupni armádní stranické organizace i prohloubení osobní odpovědnosti politických a velitelských orgánů za rozvoj stranické práce, vyžaduje její uplatnění komplexní a diferencovaný přístup s důrazem na důsledné plnění stranických usnesení. Přitom důsledné uplatňování poznávací činnosti strany ve prospěch zkvalitnění a zdokonalení řídicí a organizátorské práce politických a velitelských orgánů je přímo spojeno s úplnou, všestrannou a především pravidelnou stranickou informací, jakož i s důsledným využíváním a neustálým zkvalitňováním dosavadního informačního systému v naší armádě i s využíváním výsledků vědeckovýzkumné činnosti. Objektivity stranická informace jakožto výsledek poznávací, kontrolní a rozborové činnosti je důležitou podmínkou rozvoje iniciativy a samostatné tvůrčí práce velitelských a politických orgánů, především pak jednotlivých ZO KSČ, i intenzivního vlivu strany na všechny úseky vojenské činnosti.

Vlastní podstata vědeckého přístupu spočívá v zabezpečení dialektické jednoty činnosti strany, každé stranické organizace i každého komunisty s požadavky života a s objektivními zákony rozvoje socialistické armády.

Poznávací činnost strany však nemůže zůstat pouze na úrovni zkušenosti, neboť osobní zkušenost nekonfrontovaná s marxismem-leninismem, jeho teorií a neověřená cestou společenské praxe vytváří mnohdy předpoklady pro subjektivismus a především pro subjektivistické rozhodování. Významným předpokladem rozvíjení poznávací činnosti strany je skutečnost, že je vždy determinována rozhodující činností té oblasti vojenského života, ke které se vztahuje a na kterém stupni armádní stranické organizace je realizována. V takto uplatněné poznávací činnosti se musí spojit celá síť marxisticko-leninské teorie, společenské praxe i široká zkušenost stranických organizací v armádě. Význam tohoto aspektu naplňování vedoucí úlohy strany spočívá v tom, že činnost strany nezůstává pouze v rovině jevového hodnocení, ale hluboce analyzuje především dosažené výsledky při upevňování nepřetržitě bojové a mobilizační pohotovosti, v celé oblasti výchovy a výcviku, neboť ony jsou rozhodujícím činitelem a

měřítkem kvality i stranické práce a tudíž i trvalým objektem našeho poznání. „Vycházíme ze zásady, že čím pevnější, jednotnější a akceschopnější je armádní stranická organizace, tím úspěšnější bude zápas za realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ, za vysokou bojovou a mobilizační pohotovost armády.“ (Celoarmádní stranický aktiv k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA, Praha, NV 1981, s. 30.) **Armádní stranická organizace je zdrojem jistoty a garantem důsledného uskutečňování vojenské politiky strany.**

Pro další prohlubování vedoucí úlohy strany v ČSLA mají zásadní význam dokumenty strany, zvláště usnesení sjezdů, závěry zasedání ÚV KSČ, předsednictva ÚV KSČ i vojenskopolitické dokumenty schvalované ústředními stranickými orgány. Je tomu tak proto, že dokumenty a usnesení strany, vojenskopolitické dokumenty nevyjímaje, jsou nejvyšším stupněm poznání, nejpřesněji odrážejí zákonitosti vývoje společnosti a odpovídají objektivním potřebám rozvoje stranické práce. Jsou ztělesněním jednoty teorie i stranické praxe.

V současné době již patří minulosti tendence, kdy realizace stranických dokumentů, zvláště usnesení strany, byla chápána zúženě pouze s významem pro práci politických orgánů a stranických organizací. V práci s dokumenty strany, která je záležitostí všech velitelů a politických pracovníků, jde o to, aby si příslušníci velitelského sboru, komunisté i bezpartijní osvojili metodu, která vede k řešení společenských úkolů, aby sami stáli v prvních řadách její realizace v praxi. Zvýšenou pozornost si zasluhuje zkoumání otázek spjatých s metodami a formami uplatňování vedoucí úlohy strany veliteli, politickými pracovníky a stranickými organizacemi při prohlubování stranického vlivu na rozhodující oblasti života ČSLA. K aktuálním otázkám patří i zevšeobecňování zkušeností KSČ při zabezpečování internacionální obrany socialismu a při upevňování bojové družby ČSLA s armádami zemí socialistického společenství.

Uplatňování vedoucí úlohy strany v ČSLA v celé její mnohotvárnosti je základním principem, který určuje její socialistický charakter. Jeho naplňování v každodenní činnosti zaručuje, že armáda bude vždy spolehlivým nástrojem vnitřní i zahraniční politiky strany a socialistického státu.